

JOAN TORRÓ I CABRATOSA

«Ara és el millor temps, estimat amic, d'anar pel món. Els enciams tenen un fil llunyà de frescor de neu. El cel, alt i gloriós, fuig a tota hora, l'aire és suau. El sol és tebi i el vent petit porta una ramiola de fonoll, de romaní, d'esperguera. En els recs hi ha una cueta d'aigua. Els ametllers són de color de rosa. Les pomes tenen un borissol de carmí, tornassolat. Els detalls de les herbes es dibuixen amb una tendresa perfilada i dona gust d'abandonar-se, amb la virolla del bastó, al somni de resseguir la calligrafia de les plantes. El mar, llunyà, verd i blau, poblat de formes vagues, va passant. Tot és infinitament més consolador que assistir a les representacions d'aquest món, a la vana demència del material humà».

Josep Pla, *Cartes de Lluny*

Joan Torró i Cabratosa, jove torroellenc, part de l'ànima del Museu del Montgrí i del Baix Ter, col·laborador habitual d'aquest Llibre de la Festa, enamorat de Torroella, del Montgrí i de tantes coses més, va morir el 5 d'abril d'aquest any, 1989. Els qui hem tingut la sort de conèixer en Joan no ens en sabem avenir. Tenia 30 anys. Participava en una operació de recerca dels Bombers de la Generalitat de Catalunya —on treballava com a metge i coordinador de rescats en muntanya— quan l'helicòpter amb què anava va topar amb una línia elèctrica. Joan Torró, el pilot de l'helicòpter i un altre company seu morien en acte de servei humanitari.

Ara, voldríem tenir paraules per parlar d'en Joan i és difícil, molt difícil, perquè no voldríem deixar-nos res —i ens ho deixarem gairebé tot—, perquè voldríem ser directes i senzills, com era ell —i ja comencem a ser grandiloqüents—, perquè voldríem ser plurals —i en la soledat del full en blanc és difícil de ser-ho—. És difícil senzillament perquè en Joan era una persona polifacètica i amb molts amics, que es feia estimar per tothom que el tractava. «Poc es poden imaginar com se l'estimava la gent», ens deia un company seu dels bombers parlant-nos de com havia estat sentida la seva mort entre la moltíssima gent que havia conegut en la seva feina de metge dels bombers.

El 1958, en una clínica de Girona, neix Joan Torró i Cabratosa. Era un 14 d'abril, data plena de significació, especialment per al nét d'un republicà, Joan Cabratosa —fill de Besalú, militar de carrera, del cos d'enginyers, que s'havia mantingut fidel a la República i que va morir al camp de concentració nazi de Mauthausen el 1941— de qui va heretar el nom, i segurament, bona part del seu tremp.

De petit es va criar a Torroella, a casa dels seus pares, al número 1 del Passeig de Catalunya (llavors oficialment del Caudillo i popularment, i senzillament, el Passeig). El seu entorn familiar el va marcar profundament i per a ell, que era una persona alhora extrovertida, viatgera i de molts amics, el referent familiar torroellenc —amb una sèrie de costums, des de la festa major a la celebració del dia del Pilar, sant de la seva àvia, la seva mare i la seva germana— era sagrat.

De la mà del seu pare, Ramiro Torró, fill de Castell d'Empordà, comença a descobrir el paisatge del Montgrí, va a pescar al riu, a buscar fòssils, cristalls de quars,... i es va aficionant per tot el que es refereix a la natura i molt especialment a la geologia, que amb el temps seria una de les seves principals aficions i, potser més encara, vocacions. També en aquest paisatge de la seva infantesa arrela el seu localisme planià.

La seva mare, Pilar Cabratosa, ATS i llevadora, havia arribat a Torroella l'any 43, en els anys durs de la postguerra, encara nena, amb la seva mare, Pilar Sender, que hi havia obtingut la plaça de llevadora i practicant. Persones voluntarioses, que havien viscut l'exili, que van haver de sortir-se'n gairebé soles i fer front a la desaparició del marit i pare en mans dels nazis i a la notícia de la seva mort —que no sapigueren del cert fins a l'alliberament del camp de Mauthausen per les tropes aliades l'any 45—, que devien marcar el caràcter decidit i la voluntat de servei als altres d'en Joan.

Com tants torroellencs va començar a anar a la guarderia de les monges sense massa entusiasme —s'està tan bé a casa—. Després, fins als 10 anys, assisteix a les classes que s'imparteixen amb paciència, i de vegades alguna clatellada, a l'Escola Pública de Torroella, al Convent. Entre les classes, els carrers de Torroella, el Montgrí, les hortes de la vora del Ter, l'olivar de la família a Ullastret, la feina d'ATS i llevadora de la seva àvia i de la seva mare —que han vist néixer tants i tants torroellencs—, els inicis d'una col·lecció de minerals i fòssils —que aniria creixent amb els anys—, les lectures dels Tintin que li regalava el capellà que l'havia batejat, mossèn Fuentes —perquè en Joan també era un tintinòleg de primera—,... transcorren els seus primers anys de formació.

Decideix de fer el batxillerat i marxa a Girona, el 1969, per poder seguir els cursos com a alumne oficial a l'Institut Vicens Vives. S'installa en una pensió de la plaça de Catalunya, on ja havia estat la seva mare quan estudiava. Aquests anys, encara nen, a Girona devien contribuir a forjar el seu esperit independent, la seva capacitat de campar-se-les sol. Bon estudiant, un mes després de ser a Girona ja s'havia espavilat per anar a la biblioteca a llegir.

Els caps de setmana a Torroella cada cop més corre la muntanya amunt i avall; es vincula al grup iniciador del Museu de Montgrí i del Baix Ter, amb qui va a buscar material arqueològic al Cau del Duc, al Camp de la Gruta,... La seva afició a les pedres i als misteris que enclouen el va portar a participar quan encara feia el batxillerat en uns camps de treball arqueològic a França —concretament a la cova de Nazaret, a prop de Niça, on es feien recerques arqueològiques sota la direcció del gran arqueòleg H. de Lumley—. Comença a aprendre el que és una activitat científica per desxifrar el missatge que ens arriba a través de les «pedres».

Joan Torró, a la dreta, en una cova del Montgrí

Home de molts interessos i lliurat al servei dels altres, decideix estudiar medicina a Barcelona malgrat la seva vocació paral·lela per la geologia —a la qual consagrarà bona part del seu lleure—. Comença la carrera el 1975 i l'acaba el 1981. Estudiant de gran capacitat, viu alhora intensament el seu temps: interessat sempre pels altres, per les formes de sentir i de viure de la gent més senzilla —així per exemple, amb un dels seus bons amics, se'n va a viatjar amb autobús i a peu per Castella i les Hurdes, de la mateixa manera que se'n va un estiu a Anglaterra a treballar en una residència geriàtrica, on ajuda a persones amb dificultats—; es compromet en la lluita per una societat més solidària i oberta i participa activament en el MUEC (moviment d'estudiants cristians), en la marxa per la llibertat —en el decurs de la qual és detingut per la policia—, en les manifestacions democràtiques de l'època,...

«Fins i tot a la mili s'ho va passar bé», ens deia un amic. Sí, treia suc de les pedres. Era tenaç, disciplinat i, sobretot, era capaç de descobrir les persones i fer amics en ambients i situacions molt diferents. Hi va aprendre, a la mili a Candanchú, a esquiar bé, hi va consolidar la seva passió per la muntanya, que tant valor tindria poc després en la seva feina en el cos de bombers. Amb aquest mateix esperit treballava ja l'any 80 a la Creu Roja del Mar i participava cada any com a monitor en els curssets de formació de socorristes que organitza la Creu Roja a Torroella.

En el decurs de la carrera s'havia interessat per les especialitats de digestiu i de neurologia —la neuro, com era en Joan, l'havia d'apassionar per força—. Quan acaba, amb la mili pel mig, comença a seguir la peregrinació del postgraduat, del postgraduat amb ganes. Durant dos anys treballa a l'Hospital Provincial de Santa Caterina, a Girona, en el departament de medicina interna. Fa substitucions a Salt, a Palafrugell —on creix la seva passió per Pla—, de vegades a Palamós i a Sant Feliu. Comença a fer revisions mèdiques per al Servei de Bombers de la Generalitat a Girona, fins que finalment, l'any 83, es dedica professionalment de manera exclusiva a les seves tasques de metge, d'únic metge, d'aquest servei de bombers a la província de Girona. Intervé en l'assistència d'urgència de centenars d'accidents, salva vides, participa en rescats en alta muntanya, en la recerca de persones desaparegudes —com en el cas de l'operació que li va costar la vida—, i... si hi ha foc també és a primera línia. Lliurat plenament a la seva feina, a qualsevol hora del dia o de la nit, feiners o festius (se'n sentia totalment —massa potser?— responsable), no havia abandonat mai la seva contínua formació i especialització com a metge. Havia obtingut el títol de Diplomant en Sanitat, estava cursant l'especialitat de medicina del treball, estudiava tot el que es referia a medicina de primers auxilis i procurava divulgar tot el que sabia en aquest camp —podem recordar ara les seves xerrades al Museu sobre picades, sobre intoxicacions per bolets,....—.

Tot això sense deixar, al contrari, la seva passió per la geologia i l'espeleologia. En termes pràctics, es pot dir que gairebé *tot* el que ha fet el Museu del Montgrí i del Baix Ter en aquests camps es deu a l'activitat d'en Joan Torró. La seva contribució ha estat decisiva no només en la difusió dels coneixements sobre la geologia del Montgrí, sinó en el camp de la investigació sobre el terreny, i cada cop més també en el laboratori, en dos aspectes tan importants com el de l'espeleologia i el de la paleontologia del Montgrí, on havia descobert quatre jaciments paleontològics que en el moment de la seva mort estava estudiant —en col·laboració amb l'Institut de Paleontologia de Sabadell, màxima institució científica en la matèria a l'Estat espanyol—. El seu paper

al Museu —on passava cada cop més hores estudiant materials, preparant les seves sortides setmanals al Montgrí,...— era, però, molt més que això. Era allò tan indefinible, però tan real i important en les empreses humanes, que en diríem ànima, un ciment que ens unia, i ens ajudava a avançar, ja fos en el camp de l'estudi i la conservació del medi natural o en el de l'arqueologia, en els estudis de toponímia —en què també havia treballat—, de l'obra de Josep Pla o en el muntatge de qualsevol exposició. Tants projectes comuns, com la trobada d'estudiosos del Montgrí, que ara ens són més necessaris i ens costa més de tirar endavant!

La geologia, les forces profundes de la terra —ell sempre identificava les coves amb una mena de claustre originari on trobava, sentia, una pau, un silenci fort—. La seva professió de metge, unida a la vocació de servei als altres. Els amics, amb qui havia compartit tants sopars i viatges als cims de Suïssa, a les dunes de les Landes o als volcans de Sicília, i tantes activitats diverses, com darrerament l'espeleo amb els seus companys de Figueres. La seva obertura d'esperit que el portava a interessar-se per tantes coses i, a més, a fer-ho seriosament —sorprenia, per exemple, pels seus coneixements de música moderna i era capaç d'anar-se'n sol a un concert, per observar o per participar-hi, ja fos de Toreros Muertos o de Bruce Springsteen; era aficionadíssim al cinema i a la lectura; apassionat per la fotografia, en una època havia arribat a muntar una exposició de fotografies seves; fins i tot havia tingut la seva època d'afició per la pintura i corria amb la Marta, la seva dona, pels camps daurats dibuixant el seu paisatge—. Torroella. I, sobretot, la família.

S'havia casat l'any 86 i aquest any passat havia tingut un fill, en Guillem. Ja en una etapa de maduresa, esperàvem encara molt d'en Joan.

Fins aquí aquestes ratlles. La feina feta, l'empremta, els records i la memòria són molt més que tot això. Els qui l'estimeu ja perdonareu aquest esbós insuficient i aquesta intromissió en la intimitat que és única i exclusiva de cadascú i, a més, intransferible, difícilment comunicable. Però, ho havíem d'intentar.

Joan Torró i Cabratosa ha estat distingit per l'Ajuntament de Torroella de Montgrí amb la Medalla del Montgrí i pel Ministeri de l'Interior amb la Medalla d'Or amb distintiu vermell de Protecció Civil. L'Ajuntament de Girona ha decidit de donar el seu nom al carrer on hi ha la seu del Servei de Bombers de la Generalitat de Catalunya a les comarques gironines.

Miquel Bofill